

Finanspolicy

Diarienummer	Senast uppdaterad	Beslutsinstans	Ansvarig processägare	Styrdokumentsnummer
KS 2024/0322	2025-01-27 § 3	Kommunfullmäktige	Ekonomichef	DK 2025:4

Dokumentets syfte

Finanspolicyn har som syfte att säkerställa en lagenlig, effektiv och transparent hantering av kommunkoncernens finanser. Policyn anger vilka finansiella risker kommunkoncernen är exponerad mot och hur dessa risker ska begränsas. Syftet är vidare att fastlägga olika roller och ansvar inom organisationen.

Dokumentet gäller för

Finanspolicyn gäller för samtliga nämnder och är vägledande för majoritetsägda bolag.

Innehållsförteckning

Syfte och styrande dokument	3
Bank- och cashmanagement tjänster	3
Borgen	3
Finansiell samordning	3
Förvaltning av andra organisationers medel	4
Likviditetshantering	4
Likviditetsplanering.....	4
Placering av överskottslikviditet	4
Operationell och finansiell leasing	4
Organisation och ansvarsfördelning	5
Kommunfullmäktiges ansvar	5
Kommunstyrelsens ansvar.....	5
De kommunala bolagens ansvar	5
Kommunledningskontorets ansvar.....	6
Riktlinjer för krav verksamhet	6
Riktlinjer för utlämnande och hantering av betalkort och handkassor	7
Betalkort med personligt betalningsansvar	7
Handkassor	7
Skuldförvaltning	8
Tillåtna finansieringsinstrument	8
Motparter	9
Kapitalbindning.....	9
Räntebindning	10
Hantering av ränterisk med derivatinstrument	10
Rapportering av skuldförvaltning till kommunstyrelsen	11

Syfte och styrande dokument

Finanspolicyen har som syfte att säkerställa en lagenlig, effektiv och transparent hantering av kommunkoncernens finanser. Policyen identifierar vilka finansiella risker kommunkoncernen är exponerad mot och hur dessa risker ska begränsas. Syftet är vidare att fastställa olika roller och ansvar inom organisationen.

Fortsättningsvis benämns Danderyd kommun och dess majoritetsägda bolag i denna policy för kommunkoncernen.

Bank- och cashmanagement tjänster

Kommunstyrelsen, genom sin förvaltning, upprätthåller kontakter med relevanta aktörer inom finansmarknaden för att tillse att kommunkoncernen erhåller de banktjänster som behövs för verksamheterna. Danderyd kommun upphandlar bank- och cashmanagement tjänster för hela kommunkoncernen.

Borgen

Vad avser regler om borgen gäller Danderyds kommuns borgenpolicy med tillhörande riktlinjer.

Finansiell samordning

Kommunkoncernens finansverksamhet samordnas av kommunstyrelsen genom sin förvaltning. Syftet med samordningen är att uppnå en enhetlig riskhantering i hela kommunkoncernen samt uppnå stordriftsfördelar av ekonomisk och administrativ karaktär.

De kommunala bolagen ansvarar självständigt för den egna ekonomiska verksamheten i enlighet med aktiebolagslagens bestämmelser, gällande bolagsordning och ägardirektiv. Av ägardirektiv för de helägda bolagen framgår att den finansiella verksamheten hanteras av kommunstyrelsen genom sin förvaltning.

Med kommunkoncernens finansverksamhet avses följande områden:

- Bank- och cashmanagement tjänster
- Borgen
- Kapitalförvaltning
- Likviditetshantering
- Operativ- och finansiell leasing
- Pensionsmedelsförvaltning
- Skuldförvaltning

Förvaltning av andra organisationers medel

Förvaltning av annan organisations medel (*till exempel stiftelse*) sker i enlighet med placeringsriktlinjer särskilt antagna för detta ändamål.

Likviditetshantering

För att optimera kommunens finansnetto ska ett så kallat koncernkontosystem finnas som kvittar penningflöden mot varandra inom koncernen. Systemet ska möjliggöra gottskrivning av intern ränta mellan kommunen och bolagen. Koncernens gemensamma saldon och flöden ska hanteras inom koncernkontosystemet givet de villkor som upphandlas med kontoförande bank. Till koncernkontosystemet kan kredit upphandlas som kan utnyttjas internt i koncernen. Prissättningen för in och utlåningsränta inom koncernkontosystemet ska relateras till en referensränta med nära koppling till en extern marknadsnoterad referensränta och i möjligaste mån spegla kommunens externa villkor. Kommunen har kostnader för att tillhandahålla ett koncernkontosystem samt administrationen av detta och bolagen ska därför belastas med en marginal i samband med in- och utlåning på sina konton. Marginalen fastställs av kommunstyrelsen genom sin förvaltning en gång per år. Vid utlåning till konkurrensutsatt verksamhet ska hänsyn tas till EU:s statsstödsregler och marginalen anpassas så att räntenivån blir marknadsmässig för det individuella bolaget.

Likviditetsplanering

För att optimalt kunna hantera och planera kommunkoncernens likviditet ska likviditetsprognoser upprättas av kommunen och kommunala bolag. Dessa prognoser samlas till en koncernlikviditetsprognos. Den prognosen ligger till grund för nyupplånings- och placeringsbeslut av likvida medel.

Placering av överskottslikviditet

Överskottslikviditet ska endast hanteras av kommunstyrelsen. Bolagens överskottslikviditet hanteras inom koncernkontosystemet. Endast i undantagsfall kan medel placeras i andra placeringsalternativ och beslut tas i dessa fall av kommunstyrelsen.

Överskottslikviditet ska i första hand användas för att amortera på befintliga lån. Dock ska en viss överskottslikviditet kunna finnas för att säkra en effektiv betalningsberedskap.

Operationell och finansiell leasing

Leasing innebär i regel för kommunkoncernen en dyrare finansieringsform än lånefinansiering och ska därför undvikas. I vissa undantagsfall kan leasing vara förmånligt, till exempel när leasingen skapar vissa skattemässiga fördelar (*exempelvis halva moms blir avdragsgiltig*) eller när kommunen strategiskt vill undvika ett långsiktigt ägande. I dessa undantagsfall måste en ekonomisk kalkyl och riskanalys upprättas. Därefter måste kommunstyrelsen genom sin förvaltning ta ställning till om leasing är att föredra.

Organisation och ansvarsfördelning

Ansvar för kommunkoncernens finansverksamhet fördelas mellan kommunfullmäktige, kommunstyrelse och kommunala bolag. Vidare beskrivs vad kommunledningskontoret ansvarar för.

Kommunfullmäktiges ansvar

Det är kommunfullmäktiges ansvar att:

- Besluta om finanspolicy för kommun och kommunkoncernen.
- Besluta årligen om en maximal låneram för kommunens låneskuld.
- Besluta årligen om en maximal ram för nyupplåning för kommunen.
- Besluta årligen om maximal checkräkningskredit.
- Besluta om mottagande av förvaltning av andra organisationers medel.

Kommunstyrelsens ansvar

Det är kommunstyrelsens ansvar att:

- Ansvara för kommunens medelsförvaltning.
- Ansvara för upplåning, placering av koncernens likvida medel, borgen samt leasing.
- Ansvara för tecknandet av externa kapitalförvaltningsuppdrag.
- Ansvara för förvaltningen av andra organisationers medel.
- Ta del av finansiell rapportering sammanställd av kommunledningskontoret.
- Ta del av avvikelserapportering gällande riktlinjer i denna finanspolicy samt besluta om tillfälliga undantag.
- Rapportera avvikelser och eventuella undantag till kommunfullmäktige utan dröjsmål.

De kommunala bolagens ansvar

Det är respektive kommunalbolags ansvar att:

- Upprätta egna riktlinjer för finansverksamheten med beaktande av den av kommunfullmäktige antagna finanspolicy.
- Innan styrelse fattar beslut om eventuella avvikelser från policy ska detta först underställas Danderyd kommuns ekonomichef för yttrande. Ekonomichefen har för sin del att ta ställning till om förslag om avvikelse är av sådan art att förslaget också bör prövas av kommunstyrelse eller kommunfullmäktige.
- Ansvara för sin egen finansiella verksamhet och risker enligt vad som kommer av den lagstiftning varunder bolaget lyder (*exempelvis Aktiebolagen, stiftelselagen etcetera*).
- Bistå kommunledningskontoret med likviditetsprognoser.

Kommunledningskontorets ansvar

Det är kommunledningskontorets ansvar att:

- Ansvara för att kommunens finansförvaltning sköts på ett effektivt sätt och inom de ramar som lagar och förordningar samt denna finanspolicy anger.
- Verkställa beslut, inom ramen för kommunstyrelsens delegation, om upplåning, placering av koncernens likvida medel, borgen, leasing, externa kapitalförvaltningsuppdrag samt förvaltning av andra organisationers medel.
- Företräda i den löpande verksamheten kommunen gentemot externa parter.
- Initiera och utarbeta förslag till uppdateringar av finanspolicyn när så erfordras.
- Rapportera utfallet av det finansiella resultatet till kommunstyrelsen enligt plan.
- Vid behov lämna service i finansiella frågor till kommunens bolag som omfattas av denna finanspolicy.
- Utarbeta rutiner för samordningen mellan kommunen och bolagen.

Riktlinjer för krav verksamhet

Enligt kommunstyrelsens reglemente ankommer det på kommunstyrelsen att bevaka att kommunens inkomster inflyter och att betalningar görs i tid samt vidta de åtgärder som behövs för indrivning av förfallna fordringar.

Kommunens krav verksamhet ska hålla en hög servicenivå i samtliga steg. Detta oberoende av om kommunen själv administrerar kravhanteringen eller köper hela eller delar av denna tjänst från leverantör.

Anstånd med betalning kan om särskilda skäl föreligger beviljas med *högst 60 dagar*.

Amorteringsplan kan beviljas efter begäran från gäldenär. Normalt är en amorteringsplan *maximalt 9 månader* och utgår från skriftlig överenskommelse mellan parterna. Lagstadgade avgifter tas ut för amorteringsplan.

Vid försenad betalning debiteras dröjsmålsränta enligt räntelagen och för inkassokostnader tas avgift ut i enlighet med Lag om ersättning för inkassokostnader.

Beslut om avskrivning av kundförluster sker när det är antingen *konstaterade* eller *befarade*.

Om någon av nedanstående förutsättningar är uppfylld är kundförlusten *konstaterad* och kommunen bedöms då inte ha några framtida utsikter att kunna driva in den aktuella fordran på gäldenären.

- Kundförlusten är konstaterad genom exempelvis myndighetsbeslut, utslag av dom eller liknande
- Gäldenären är avliden och dödsboanmälan visar att medel saknas
- Fordringsbeloppet bedöms vara för lågt för att vidta åtgärder
- Fordran är preskriberad

- Kommunen har accepterat ackord eller annan uppgörelse med gäldenären
- Kundförlusten är konstaterad som ett resultat av gäldenärs skuldsanering

Befarade kundförluster är kundfordringar som med hög sannolikhet inte kommer att betalas in. Befarade kundförluster ger inte rätt till återtag av den utgående momsen som uppstått vid försäljningstillfället. Den momsen erhålls först vid en konstaterad kundförlust.

Särskilda avstängningsregler kan finnas i annan lagstiftning, till exempel lagen om allmänna vattentjänster, eller i kommunens interna regelverk gällande barnomsorg.

Kravrutinerna ska samordnas för samtliga rutiner oberoende om fakturering görs i egen regi eller om tjänsten köps av extern part och avtalsregleras. Kommunens regler för krav verksamhet ska beaktas i förhandling med extern part.

Riktlinjer för utlämnande och hantering av betalkort och handkassor

Kommunens huvudregel för betalning av varor och tjänster är att inköp i första hand ska ske via faktura. Betalkort och handkassor ska användas för betalning av varor och tjänster när fakturering inte förekommer, när inköpsbeloppet är så lågt att eventuellt förekommande faktureringsavgifter och faktureringshanteringskostnader blir orimligt höga eller när fakturering av andra skäl inte bedöms lämplig. Betalkort och handkassor får inte användas för betalning av fakturor.

Betalkort med personligt betalningsansvar

För utlägg i tjänsten där varken faktura eller handkassa är tillämpligt kan den anställde erhålla betalkort med personligt betalningsansvar. Betalkort ställs ut av banken och inköpen faktureras i sin helhet vanligtvis per månad. Betalkort definieras inte som ett kreditkort.

Respektive nämnd beslutar om utlämnande av betalkort. Restriktivitet ska gälla om antal kort inom respektive förvaltning. Det är i första hand förvaltningschefer, avdelningschefer samt verksamhetschefer som kan inneha kort. I undantagsfall kan nämnden bevilja annan person inom sin förvaltning att inneha kort beroende på praktiska omständigheter och att verksamheten kräver detta.

Kommunen betalar den anställdes årsavgift för betalkortet med personligt betalningsansvar utfärdat inom ramen för kommunen.

Utlägsredovisningen sker i kommunens löne- och personalsystem. Kvitton förvaras på respektive förvaltning.

Handkassor

Utlämnande av handkassor för vilka kommunen är kontohavare beslutas av nämnd. Nämnden får inte delegera sådant beslut till annan än förvaltningschef.

För att nedbringa kontanthantering ska restriktivitet gälla i antal handkassar. Behovet av kontanta medel som en del av verksamhetsutövandet ska vara styrande.

Inventeringsintyg ska årligen inlämnas till kommunstyrelsen inför bokslutet.

Den som utkvitterar en handkassa är personligt ansvarig för redovisning och hantering av utlämnade medel. Detta innebär bland annat att handkassan ska slutredovisas till kommunstyrelsen när berörd person slutar sin anställning eller övergår till annan anställning i kommunen.

Skuldförvaltning

Den övergripande målsättningen för skuldhanteringen är att minimera upplåningskostnaderna samt att trygga finansieringen för verksamheten på såväl lång som kort sikt. Kapitalbehovet ska säkerställas genom ett aktivt och strategiskt upplåningsförfarande. Refinansieringsrisken ska hanteras genom en diversifiering av motparter samt eftersträva en jämn förfallostruktur. För att begränsa ränteriskerna i skuldportföljen ska ränteexponeringen ske inom fastställda ramar i enlighet med riktlinjerna nedan. Målsättningen är att kortsiktigt begränsa resultateffekterna av stigande räntor och ökade kreditmarginaler.

I samband med finansieringsbehov i kommunens bolag ska kommunstyrelsen och bolaget gemensamt utvärdera om det blir mer kostnadseffektivt att uppta ett internt lån från kommunen. Kommunen upptar då i sin tur finansiering genom extern upplåning i kapitalmarknaden eller från annan finansieringskälla. Kommunen har rätt att ta ut en marginal vid intern utlåning för att täcka kostnader för finansieringskällor och skuldhantering. Om bolaget verkar på en konkurrensutsatt marknad ska EU:s statsstödsregler beaktas och lånemarginalen anpassas så att räntan på lånet motsvarar vad bolaget skulle betala i en externfinansiering utan kommunal borgen.

I samband med finansieringsbehov i de kommunala förbund där kommunen är medlem kan kommunen utge ägarlån från kommunen till kommunförbund. Om kommunen saknar egna likvida medel att finansiera ägarlån kan finansiering ske med de tillåtna finansieringsinstrumenten i denna finanspolicy (som sedan lånas vidare till förbundet genom så kallat ägarlån). Kommunen har rätt att ta ut en marginal vid ägarlån för att bland annat täcka kostnader för finansieringskällor och skuldhantering. Kommunstyrelsen har rätt att utge och omsätta samt ändra betalnings- och lånevillkor gällande ägarlånen för kommunens räkning.

Utlåning som finansieras med extern upplåning ska matchas villkorsmässigt så att bland annat ränterisk inte uppstår.

Tillåtna finansieringsinstrument

Följande finansieringsinstrument är tillåtna:

- Reverslån med fast eller rörlig ränta
- Checkräkningskredit på koncernkontot

- Leasing måste vara medgiven i budget eller genom beslut i kommunstyrelsen. Leasing jämställs med upplåning och omfattas av reglerna för upplåning i denna policy.
- Kreditlöften

Upplåning för placering med ränteförtjänst (*arbitrageaffärer*) får ej förekomma.

All upplåning ska ske på affärsmässiga grunder genom anbudsförfarande från minst tre långivare.

Kommunkoncernen får inte ta valutarisker vid upplåning.

Upplåning vid en bedömd marknadsmässigt gynnsam tidpunkt för senare finansiering av en beslutad investering eller för ersättning av ett senare förfallande lån – så kallat förfinansiering – får göras dock med beaktande av riskerna för fluktuationer på räntemarknaden.

Motparter

Upplåning får ske genom:

- Europeiska investeringsbanken EIB
- Nordiska investeringsbanken NIB
- Kommuninvest
- Affärsbanker med svensk bankoktroj

Kommunkoncernen ska eftersträva spridning av upplåningen mellan olika motparter. Däremot ska det mest ekonomiska fördelaktiga anbudet antas om den ekonomiska skillnaden är mer än 10 procent mellan långivare trots en förhöjd motpartsrisk.

Kapitalbindning

Kommunkoncernens totala upplåningsvolym ska eftersträva en genomsnittlig kapitalbindning som *överstiger 1,0 år* med ett tillåtet intervall mellan 1 och 10 år. Högsta andelen kapitalbindningsförfall inom 12 månader får uppgå till *maximalt 65 procent*.

Vid beräkning av kapitalbindningstider ska ägarlån till kommunförbund exkluderas.

Vid behov av kapitalbindningstider överstigande 10 år krävs särskilt beslut av kommunstyrelsen i varje enskilt fall.

Exempel: Om kommunen har totalt 800 miljoner kronor i externa lån och har följande förfallostruktur på lånen, dvs när de förfallet och behöver återbetalas till långivaren.

Ett lån om 300 miljoner förfaller inom 0,5 år, ett lån om 200 miljoner kronor förfaller inom 1,2 år och ett lån om 300 miljoner kronor förfaller inom 2,0 år.

*Lånen som förfaller inom 12 månader blir ca 38 % (300 mnkr / 800 mnkr).
Den genomsnittlig kapitalbindning blir ca 1,2 år*

<i>(300/800) x 0,5</i>	<i>= 0,188</i>
<i>(200/800) x 1,2</i>	<i>= 0,300</i>
<i>(300/800) x 2,0</i>	<i>= 0,750</i>
<i>Summa</i>	<i>= 1,24 år</i>

Räntebindning

Kommunenskoncernens upplåningsportfölj ska eftersträva en genomsnittlig räntebindning som överstiger 0,6 år med ett tillåtet intervall mellan 1 och 10 år. Högsta andelen räntebindningsförfall inom 12 månader får dock uppgå till maximalt 65 procent.

Vid beräkning av räntebindning ska ägarlån till kommunförbund exkluderas. Vid behov av räntebindningstider överstigande 10 år krävs särskilt beslut av kommunstyrelsen i varje enskilt fall.

Exempel: Om kommunen har totalt 800 miljoner kronor i externa lån och har följande förfallostruktur på räntan, dvs när räntebindningen förfallet.

Räntan på ett lån om 300 miljoner förfaller inom 0,25 år (3 månader STIBOR), ytterligare ett lån om 200 miljoner kronor förfaller inom 0,25 år (3 månader STIBOR) och räntan på det tredje lånet om 300 miljoner kronor förfaller inom 1,2 år.

Andelen lån vars ränta förfaller inom 12 månader blir ca 63 % (500 mnkr / 800 mnkr).

Den genomsnittlig räntebindning blir ca 0,6 år

<i>(300/800) x 0,25</i>	<i>= 0,094</i>
<i>(200/800) x 0,25</i>	<i>= 0,094</i>
<i>(300/800) x 1,2</i>	<i>= 0,450</i>
<i>Summa</i>	<i>= 0,64 år</i>

Hantering av ränterisk med derivatinstrument

Syftet med att använda derivatinstrument är att minska kommunens exponering mot rörliga räntor för att därigenom skapa en framförhållning när det gäller en ränteuppgångs påverkan på kommunens ekonomi. Det är också ett sätt att skapa en ökad flexibilitet i den löpande skuldhanteringen genom att särskilja hanteringen av refinansieringsrisk och ränterisk.

Räntederivat får endast användas för att hantera underliggande lån med syfte att förändra räntebindningen, snitträntan och/eller säkerställa en maximal räntenivå eller till exempel ett räntespann. Volymen utestående räntederivat (netto) får inte överstiga den totala låneskulden.

Utgångskravet vid användning av finansiella instrument är att kommunen förstår instrumentens riskprofil och hur det ska hanteras redovisningsmässigt. Danderyd kommun tillämpar också säkringsredovisning vilket gör att kraven för säkringsredovisningen ska uppfyllas i samband med nya derivataffärer och löpande för de derivat som omfattas.

Följande derivat är godkända som instrument för skuldförvaltning:

- Ränteswap

Godkända motparter är svenska banker eller utländsk bank med svensk bankkredit med minst kreditrating A- (Standard & Poor, lång).

Rapportering av skuldförvaltning till kommunstyrelsen

Delårsbokslutet och årsredovisningen ska innehålla en rapport av finansverksamheten till kommunstyrelsen. Av rapporten ska följande framgå:

- Total låneskuld och utnyttjad lånelimit
- Låneskuld fördelad på motpart
- Utnyttjad och outnyttjad del av likviditetsreserv (checkräkningskredit och eventuella kreditlöften)
- Förfalloprofil för lån
- Genomsnittlig räntebindningstid och kapitalbindningstid